

PERSONALITĂȚI DE VAZĂ ALE INTELECTUALITĂȚII TEHNICE DIN BASARABIA

Rubrică susținută de dr. hab. Valeriu DULGHERU,
Universitatea Tehnică a Moldovei

*„Faptele neridicate în cuvânt, se cufundă în uitare”
(Pindar – poet teban a. 521-441 î.e.n.)*

Tăvălugul istoriei i-a obligat pe români în general, și pe basarabeni în special, să devină inteligenți și creativi spre a supraviețui. Provocările istoriei au fost pentru noi frecvente și foarte intense. Căutând căile și mijloacele de a riposta cele mai adecvate, conaționali noștri și-au antrenat continuu inteligența, imaginația, gândirea creatoare. Unul dintre creatorii geniali ai neamului nostru H. Coandă spunea un mare adevăr: *„Ce noroc ar avea omenirea dacă ar exista mai multe nații care să-i fi adus - față de numărul de locuitori – atât cât i-a adus nația română în ultimii 120 de ani”*. Sunt suficiente exemple în acest sens: în domeniul creației artistice - M. Eminescu, C. Brâncuși, G. Enescu ș.a.; pe tărâmul creației

științifice - N. Iorga, E. Palade, V. Babeș ș.a.; în creația tehnică - H. Coandă, G. Constantinescu, T. Vuia, A. Saligny etc.

Cu regret, din cauza regimului țarist deosebit de crud, perioada de 120 de ani, deosebit de fructuoși pentru neamul românesc în plan spiritual și științific, despre care a vorbit H. Coandă, nu a fost tot atât de rodnică și pentru conaționali lor din Basarabia.

Însă, în pofida împrejurărilor, și acest pământ năpăstuit de soartă a dat omenirii personalități de vază în domeniul tehnicii. Pentru ca numele lor să nu fie numele acoperit de colbul uitării, să încercăm să-i scoatem în evidență.

GLEB DRĂGAN – INGINER ENERGETICIAN, MEMBRU TITULAR AL ACADEMIEI DE ȘTIINȚE A ROMÂNIEI

*„Sunt puține regiuni care au atâtia fruntași distinși, dar necunoscuți
opinie publice românești, din Basarabia”*

(Gheorghe Bezviconi)

Născut la 19 iulie 1920 în comuna Tatar-Copceac, județul Cahul Basarabia, în familia unor învățători deportați în 1941 de autoritățile sovietice în Siberia, familia lui Gleb DRĂGAN s-a întors în Basarabia în 1956. Tatăl său este autor al unui abecedar în limba română pentru școlile primare.

Viitorul savant a absolvit școala primară din orașul Comrat, județul Tighina (1927-1931).

Studiile secundare le-a făcut la liceul „Ștefan cel Mare” din același oraș (1931-1939). A urmat apoi Școala Politehnică din Timișoara (1939-1945), absolvită ca șef de promoție cu mențiunea „Magna cum laude”. Timp de doi ani, 1941-1943, a fost student la secția de matematică a Facultății de Științe a Universității din Cluj, apoi doctor inginer, în specialitatea „Tehnica Tensiunilor înalte”, la Institutul Politehnic București (1958).

A lucrat ca inginer stagiar de specialitate electrică la Societatea Astra-Română din Câmpina (1945-1946); inginer șef secție Rețele electrice – Filantropia, la Societatea de Gaz și Electricitate – București (1946-1948); inginer șef secție la Centrala Industrială a Energiei Electrice (1948-1949); inginer șef serviciu electric la sectorul planuri de perspectivă – Institutul Studii și Proiectări Energetice (1949-1952); inginer specialist Direcția tehnică din Ministerul Energiei Electrice (1952-1953).

În paralel, a fost cadru didactic la Institutul Politehnic București: asistent (1948); profesor (din 1964). Apoi este numit Decan al Facultății de Energetică (1963-1971), șef al catedrei de Rețele Electrice (1971-1984), profesor consultant din anul 1990, conducător de doctoranzi de circa 30 de ani.

A contribuit la crearea școlii Tehnica Tensiunilor Înalte din țară prin organizarea de sesiuni științifice în domeniul tehnicii tensiunilor înalte în diferite orașe, la îndrumarea a peste 20 de doctoranzi în acest domeniu, formarea unui colectiv puternic în tehnica tensiunilor înalte din cadrul Politehnicii București. A realizat un laborator de Tehnica Tensiunilor Înalte la UPB, unul dintre cele mai moderne și mai bine dotate în această parte a Europei, dezvoltând disciplina Tehnica Tensiunilor Înalte în planurile de învățământ de la Facultatea de Energetică și Electrotehnică și introducând lucrări de laborator privind tehnica tensiunilor înalte pentru prima dată în țară, cu participarea directă a studenților la realizarea acestor lucrări.

Munca sa de cercetare a fost efectuată în cadrul Institutului de Energetică al Academiei Române, al Institutului Politehnic București și în cadrul colaborărilor internaționale, axându-se, printre altele, pe: analiza fenomenelor de tehnica tensiunilor înalte pe baza teoriei probabilității și a metodelor statistice (comportarea liniilor electrice de înaltă tensiune la supratensiuni, coordonarea izolației, probabilitatea căderii trăsnetului pe o structură etc); calculul intensității câmpului electric și al potențialului în cazul instalațiilor electrice de înaltă tensiune (intensitatea câmpului electric a unui conductor masiv sub influența sarcinilor

electrice ale unui lider descendent; reparația potențialului de-a lungul circuitului cu capacități sau a unui circuit R-C cu valori variabile ale capacității; utilizarea metodei spectrale pentru studiul propagării undelor de tensiune etc; supratensiuni atmosferice (teza de doctorat cu tema „Folosirea cablurilor pentru protecția instalațiilor de medie tensiune împotriva supratensiunilor atmosferice induse, supratensiuni atmosferice induse la căderea trăsnetului pe o linie electrică de înaltă tensiune etc.; influența câmpului electric și a câmpului magnetic asupra structurilor celulare; cercetări în domeniul electrostaticii și a efectelor acestui fenomen, precum și alte teme.

A avut colaborări internaționale cu „Electricité de France” (1972-1990) pe trei teme: descărcarea coronă de impuls, procesul de propagare a undelor de impuls pe linii electrice (laboratoarele de înaltă tensiune din Clamont și Les Renardieres – Franța); tensiunea de descărcare în cazul undelor de impuls cu spate scurt (laboratoarele de la Les Renardieres, expert în Grupul de lucru (WG) – Trăsnetul și supratensiuni atmosferice.

Este membru al Internațional Commission of Atmospheric Electricity – SUA, membru corespondent al Academiei Române (9 martie 1991), președinte al Comisiei de Energetică a Academiei Române.

Fiind președinte al Societății Române de Energetică – AGIR, membru al comitetului de coordonare al Fundației pentru protecția împotriva incendiilor, membru al Comisiei superioare de atestare a Ministerului Învățământului, membru al comitetului de redacție al revistei „Revue des Sciences Techniques”, seria Electrotechniqueet Energetique; membru al Comitetului Național CIGRE, este menționat în „Who s Who in Science in Europe”, Anglia 1972, „Men of Echievement” (1982; Anglia); „Who s Who in the World” (edițiile 1981 și 1983, SUA); „Dictionary of internațional biography” (edițiile 1982 și 1984, Anglia).

În 1989 i s-a acordat medalia de bronz a Academiei de Științe Albert EINSTEIN din SUA, fiind invitat pentru prezentarea de conferințe la

Școala Politehnică Federală din Lausanne-Elveția (1991), Universitatea „La Sapienza” din Roma – Italia (1992), The University of Western Ontario din London-Canada (1993).

Pe lângă participarea la lucrările Secției de științe tehnice și la adunările generale ale Academiei Române, activitatea academică o exercită, în principal, în cadrul Comisiei de energetică a Academiei Române.

Gleb DRĂGAN preferă toată viața lectura, în special eseistica, cărțile de artă, istorie. Îi place

mult pictura și este vizitatorul fidel a numeroase muzee. În domeniul istoriei s-a aplecat, în deosebi, asupra istoriei religiilor. Printre altele, a consultat circa 200 de lucrări bibliografice privind miturile și credințele despre trăsnet, propunându-și să scrie o carte în acest sens. A prezentat conferințe și a scris la următoarele teme: „Știința și arta”, „Despre simetrie și asimetrie”, „Responsabilitatea omului de știință”, „Despre hazard”. Este autorul cărții „Deportații. Tragedii basarabene”, în care a relatat adevărul amar despre deportările basarabenilor în Siberia.

CALENDAR

La 9 mai 1960 s-a născut la Roghi, Dubăsari, Nicolae TARAN, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar, deținător al Medaliei de Aur OMPI „Inventator remarcabil”, “Om Emerit” al Republicii Moldova

În 1995 susține cu succes teza de doctor habilitat în științe tehnice, iar în anul 2000 îi este conferit titlul didactic profesor universitar; ca urmare a activității îndelungate la catedra chimie industrială și ecologică a Universității de Stat din Moldova.

Sub conducerea științifică a savantului au susținut tezele de doctor în științe 6 tineri cercetători, iar alți 7 doctoranzi continuă cu succes investigațiile asupra temelor de teză de doctor în științe.

N. TARAN este autor a peste 200 de lucrări științifice, inclusiv 30 de invenții brevetate și implementate în Republica Moldova, Federația Rusă și Ucraina. Pentru merite deosebite în elaborarea și implementarea invențiilor în industria vinicolă, în 1996 este decorat cu Medalia de Aur OMPI “Inventator remarcabil”, iar în 1998 este distins cu titlul onorific “Om Emerit” al Republicii Moldova.

Invențiile sale au fost menționate cu medalii de aur la saloanele de invenție Eureka (Bruxelles, 2002), Genius (Budapesta, 1998), INPEX (Pittsburgh, 1998), Inventica (Iași, 2001), Infoinvent (Chișinău, 2000).

Nicolae TARAN este președinte al Uniunii Vinificatorilor din mun. Chișinău, vicepreședinte al Comisiei de Experți a Comisiei Superioare de Atestare a Republicii Moldova, membru al Comisiei Centrale de Degustație a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, membru al Consiliului specializat pentru susținerea tezelor de doctor pe lângă Institutul Național al Viticulturii și Vinificației (INVV), reprezentant al Republicii Moldova în Oficiul Internațional al Viei și Vinului (Paris, Franța).

În perioada 2002-2004 N. Taran a activat în funcția de Director General al AGEPI iar actualmente este vicedirector al INVV.